SAMEN IN BEWEGING VOOR BETER SPORTONDERWIJS

Met behulp van scenario's naar een gedeelde ambitie

Een gezamenlijke ambitie is een van de condities voor kansrijk samenwerken. Maar die heb je niet zomaar. Komen tot een gedeelde ambitie is al een samenwerkingsproces op zich, en spraakverwarring ligt altijd op de loer. In de regio Tilburg e.o. hebben de School voor Sport en Bewegen van het ROC Tilburg en de vo-scholen Walewyc-mavo en Campus013 de afgelopen maanden gewerkt aan een gezamenlijke ambitie die in het teken staat van doorlopende leerroutes vanuit het vo naar de opleiding Sport en Bewegen. Het ontwikkelen van verschillende scenario's hielp hen in de dialoog over de gewenste ambitie. En als die inspirerende ambitie er eenmaal is, dan komt de beweging vanzelf. We gaan in gesprek met Margriet den Bak (docent en coördinator doorstroom vmbo-mbo bij de School voor Sport en Bewegen van het ROC Tilburg) en met Arno Knoops en Wesley Jongen (bureau Aranco), die geholpen hebben bij de procesbegeleiding en het ontwikkelen van scenario's.

Beginnen bij laaghangend fruit

Margriet den Bak: "Vorig schooljaar hebben we ingezet op de quick wins van de samenwerking tussen het vmbo en mbo: het realiseren van een drempelloze instroom, zonder intake en tests die doorgaans voor stress bij jongeren zorgen, het verkennen van elkaars vakinhoud en het organiseren van gastlessen en speeddates tussen jongeren van het vmbo en mbo. Dat waren al belangrijke stappen: jongeren komen daardoor beter voorbereid binnen, wat de kans dat zij uitvallen verkleint. Jongeren kiezen vaak voor deze opleiding omdat ze sporten leuk vinden. Wij leggen dan uit: de kern van de opleiding is dat je les leert geven in sport en bewegen, je sport niet alleen maar zelf."

"Dit jaar waren we toe aan de volgende stap. We vonden dat we meer moesten doen met wat er al gebeurt in bijvoorbeeld het vak Lichamelijke Opvoeding 2 (LO2) en sportgerelateerde keuzevakken en keuzedelen, zodat we jongeren meer uitdagen en de overlap verminderen. En we wilden jongeren in vo-tijd al bezig laten zijn op het mbo, om zo een zachte overgang te creëren. Ook willen we graag de doorstroom van niveau 2 naar 3 stimuleren."

Behoefte aan voorbeelden en procesregie

Margriet: "Wij van Sport en Bewegen zijn echte doeners. We willen concretiseren, invullen, snel praktische afspraken maken. Het grote plaatje over waar we naar toe willen, krijgt soms minder aandacht. We merkten dat we behoefte hadden aan een procesbegeleider die ons kon helpen om die plaatjes te schetsen, systematisch na te denken wat varianten en alternatieven zijn. En die ons kon helpen om de gesprekken die wij op de werkvloer voerden, ook weer terug te leggen naar andere lagen van de organisatie, om te zorgen voor commitment en borging. In onze zoektocht naar voorbeelden en een procesbegeleider kwamen we uit in Midden-Limburg. Daar hebben ze met behulp van een externe partij verschillende scenario's ontwikkeld, wat hen hielp om scherp te krijgen wat ze met elkaar wilden."

Margriet den Bak
ROC TIlburg

Die externe partij was Aranco, een bureau in Limburg dat zich onder andere bezighoudt met publiek-private samenwerking. Margriet: "We zijn toen in gesprek gegaan met Arno Koops. Het was fijn dat hij de procesregie kon nemen, organisatorisch de rode draad uitzette en ook inhoudelijk doorvroeg: hoe zie je dat dan? Wat is daar voor nodig?"

De samenwerkende scholen

- Walewyc-mavo in Waalwijk (vmbo): werkt samen met ROC Tilburg aan een leerlijn van de gemengd/theoretische leerweg naar het kwalificatiedossier 'Sport- en bewegingscoördinator' (niveau 4) van de opleiding Sport en Bewegen.
- Campus013 in Tilburg (vmbo): werkt met ROC Tilburg met name samen aan een leerlijn van de basisberoepsleerweg naar het kwalificatiedossier 'Medewerker Sport en Recreatie' (niveau 2) van de opleiding Sport en Bewegen.
- School voor Sport en Bewegen van ROC Tilburg.

Beginnen bij het begin dan, hoe ging dat in Midden-Limburg?

Arno Knoops: "In Midden-Limburg waren Gilde Opleidingen en de SOML-scholen met elkaar in gesprek. Zij hadden goede plannen, maar hadden tegelijkertijd moeite om het goed op papier te krijgen en de samenwerking verder handen en voeten te geven. Wat het lastig maakte was dat er in dat stadium met meer dan 10 scholen werd gesproken, die weliswaar onder één bestuur vielen, maar toch ook als individuele partij aan tafel zaten. Je krijgt dan al snel dat men langs elkaar praat en er spraakverwarring ontstaat."

Omdat sommige scholen meer mogelijkheden en momentum voelden dan andere, werd besloten de vervolggesprekken met een beperkt aantal scholen te doen. In die gesprekken ontstonden er allerlei beelden over beperkte en verdergaande samenwerkingsmogelijkheden. Om dat spectrum beter in beeld te brengen, werd een matrix geschetst, die uit twee assen bestond: een onderwijsinhoudelijke as en een praktisch/organisatorische as, oplopend in intensiteit.

Wesley Jongen: "Het plaatje dat ontstond hebben we vervolgens in werksessies aangescherpt en verder ingevuld. Daarna vormde deze matrix een goede basis om met elkaar in gesprek te gaan om te komen tot concrete afspraken. Het haalt een stuk spraakverwarring weg: Hebben we het echt over hetzelfde? En dan in gesprek over consequenties: stel dat we kiezen voor dit kwadrant, wat vraagt dat dan? We gingen zowel in gesprek over wat we op korte termijn willen – en wat de stip op de horizon zou kunnen zijn. Op die manier fungeerde de matrix ook als groeimodel. Ons advies hierbij was om niet meteen met het meest vergaande scenario te beginnen – en ook niet bij wat er eigenlijk al is. De vraag is wat een substantiële én kansrijke eerste stap is."

Meer weten over de matrix?

Klik hier om de uitgewerkte matrix uit het projectplan Gilde-SOML te zien

BEKIJK PROJECTPLAN

Terug naar Tilburg: scenario's ontwikkelen voor samenwerking vo-mbo

Werd in Tilburg dezelfde matrix gebruikt om verschillende scenario's uit te werken? Wesley: "De opzet van de matrix voor de situatie in Tilburg was vergelijkbaar: een onderwijsinhoudelijke as en een praktisch/organisatorische as, oplopend in intensiteit. Nadat wij een eerste voorzet hadden gedaan, hebben we sessies gehad om de 'vakjes' verder in te vullen. Met name de onderwijsinhoudelijke as werd in die sessies anders gevuld: het werd al heel snel heel concreet." Arno: "We hebben de partijen ook uitgedaagd om het 'ultieme plaatje' te schetsen, van de optimale regionale samenwerking. Dat kan best lastig zijn, als je je huidige praktijk goed kent. Toch hebben we mensen gestimuleerd om de huidige situatie los te laten en vrij te denken."

praktisch/organisatorisch

onderwijsinhoudelijk

	Leerlingenbezoeken op het mbo (beperkt mobiele leerlingen)	Samenwerking tussen docenten (mobiele docenten)	Samenwerking met studenten (mobiele leerlingen)
Laagdrempelige samenwerking o.b.v. keuzevakken: • Sport en Leiderschap • Sport en Geüniformeerde Beroepen	Het vo komt kijken bij het mbo: bij lessen zwemmen, Medical First Aid (MFA), Les- en Leidinggeven (LLG), Medewerker Sportieve Recreatie (MSR), spelregelkennis en een intake-activiteit	Mbo-docenten verzorgen een enkele gastles op het vo: LLG, zwemmen, EHBO en spelregelkennis. Vo-docenten bezoeken het mbo om te ondersteunen bij de intake SB	Vo-leerlingen die het keuzevak volgen, kunnen stage lopen op het mbo. Mbo-studenten kunnen hun BPV uitvoeren op het vo
Gevorderde samenwerking o.b.v. onderdelen: • Ondersteuning bij Sport- en bewegingsactiviteiten • Mens en Activiteit • Voorkomen van ongevallen en EHBO • Uniforme Dienstverlening	In het vo worden de onderdelen Sport- en Bewegingsactiviteiten, Mens en Activiteit en EHBO aangeboden. Het mbo komt de lessen voeding op het vo uitvoeren	Vo-leerlingen nemen deel aan een aantal lessen deel op het mbo: LLG, zwemmen, EHBO en spelregelkennis Mbo-docenten verzorgen een aantal lessen op het vo: LLG, zwemmen, EHBO en spelregelkennis	Mbo-studenten verzorgen een aantal lessen op het vo: LLG en spelregelkennis
Keuzearrangement	Vo-leerlingen kunnen bepaalde onderdelen (deels of volledig) afronden die op het mbo worden gegeven: LLG, zwemmen, EHBO en spelregelkennis Leerlingen volgen de lessen deels op het vo en deels op het mbo	Mbo-docenten geven structureel een groot aantal lessen aan het vo binnen de keuzevakken. Vo-leerlingen kunnen bepaalde onderdelen (deels of volledig) afronden die op het mbo worden gegeven: LLG, zwemmen, EHBO en spelregelkennis	Vo-leerlingen starten een verkorte mbo opleiding in leerjaar 3 van het vo

Figuur 1. Voorbeeldmatrix met scenario's voor de samenwerking tussen Campus013* en School voor Sport en Bewegen
**de samenwerking met Walewyc-mavo heeft een eigen inhoudelijke invulling*

En waar leidde die exercitie toe? Margriet: “Omdat we met beide vo-scholen over andere leerroutes spraken (met Campus013 met name over een route richting niveau 2, met Walewyc-mavo over niveau 4, red.) hebben we de matrix ook apart met beide scholen besproken, aangescherpt en ingevuld. Het leidde ertoe dat we met beide scholen ook een andere richting hebben gekozen. Er zijn dus twee plannen ontwikkeld, die komend schooljaar (2021/2022) worden uitgevoerd.”

De plannen zijn erop gericht om de overgang kleiner te maken: de curricula worden inhoudelijk en organisatorisch beter op elkaar aangesloten, waarbij ook onderdelen van vakken worden aangepast. In het plan met Campus013, dat naast de School voor Sport en Bewegen van het ROC Tilburg ligt, gaan groepen jongeren voor een aantal vakken en sessies, waaronder les- en leidinggeven, Medic First Aid en zwemmen, naar het ROC, als onderdeel van hun opleiding. Voor jongeren van het Walewyc-mavo in Waalwijk is het wat ingewikkelder om naar Tilburg te reizen en zijn het de ROC-docenten die vanuit Tilburg naar Waalwijk reizen om daar aan derdejaars jongeren ‘Organiseren van evenementen’ te geven en aan vierdejaars jongeren ‘Les- en leidinggeven’. Daarnaast komen jongeren van de Walewyc-mavo drie keer per jaar een dag naar de opleiding Sport en Bewegen in Tilburg om een op hun toegespitste lesdag te volgen.

Scenario’s als hulpmiddel, niet als kader

Margriet: “De matrix was fijn: het gaf richting en structuur aan de gesprekken, die daardoor concreter werden. We hebben de matrix daarna ook wel weer losgelaten. Het is niet zo dat we uiteindelijk voor een specifiek vakje hebben gekozen. Het hielp vooral in de gesprekken om te komen tot een gezamenlijke ambitie.”

En wat zijn de plannen voor de toekomst?

Een aandachtspunt in het proces was om de gedeelde ambitie die tussen de partners aan tafel ontstond, ook breder te delen en te toetsen in de eigen scholen. Margriet: “Waar wij in het begin wel tegenaan liepen, was dat wij een schil om ons groepje misten. Wij waren als docenten van de verschillende scholen met elkaar in gesprek, maar wisten eigenlijk niet goed waar op directie- en bestuursniveau commitment voor was, hoe men over verschillende alternatieven dacht. De externe procesbegeleider heeft ons daarin ook ondersteund.”

Arno: “Wat een verschil was tussen Tilburg en Midden-Limburg, was dat in Tilburg het initiatief van de werkvloer kwam en het initiatief in Midden-Limburg bestuurlijk was gedreven. Die gedrevenheid vanuit de werkvloer is ontzettend krachtig. Tegelijkertijd moet je borgen dat er commitment is op andere lagen, ook voor het geval er personele wisselingen optreden. Daarom hebben we in Tilburg sessies met de directies en zijn zij betrokken bij de afspraken over inzet van docenten, middelen etc. Die afspraken zijn recent bekrachtigd in een samenwerkingsovereenkomst.”

Meer weten?

Kijk ook eens op

KEN UW REGIO

VAN IDEE NAAR UITVOERING

TEAMBEVOEGDHEID

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

Vragen?

INFO@STERKBEROEPSONDERWIJS.NL

Blijf op de hoogte!

Dit is een aanvullend artikel, het hele digitale magazine vind je op

WWW.STERKBEROEPSONDERWIJS.NL/LEERLABS

De komende tijd worden er op deze pagina nieuwe artikelen over de leerlabs en relevante thema’s gepubliceerd. Wil je per mail een seintje krijgen zodra er een nieuw artikel verschijnt? Ga dan naar het aanmeldformulier om je in te schrijven.